

Nu even niet

'Ik ben altijd op zoek naar een lied'

Wat doen bekende Gelderlanders in het weekend? Elke week bespreekt iemand hier zijn of haar programma.

Naam: Frank Boeijen (62)
Woonplaats: Nijmegen
Functie: Zanger, tekstdichter, componist
Huisgenoot: Agnes (55)

„Vrije tijd bestaat voor mij niet. Elke dag ben ik met muziek bezig, dus wat is vrije tijd? Ik ben altijd op zoek naar een lied, naar schoonheid, verdriet, pijn, liefde, vriendschap, de dood. En dat probeer ik te vertalen naar een nummer. Alles wat ik doe, staat in dienst van de muziek.”

Maar nu is alles anders.

„Klopt, we zitten allemaal in hetzelfde schuitje. Gelukkig is er muziek om naar te luisteren en om te maken.”

En er is tijd om uitgebreid de krant te lezen.

„Daar maak ik sowieso elke dag tijd voor. Kranten lezen is een soort verslaving, al veertig jaar. Toen ik op kamers ging wonen, was het eerste wat ik deed een abonnement nemen op *de Volkskrant*. Later kwam daar het *NRC* bij. Verder koop ik vaak *Trouw* en *de Gelderlander*, voor het lokale nieuws. Kranten lezen ontspant me. En ik wil graag op de hoogte blijven van alles wat er gebeurt, want dat gebruik ik ook voor mijn muziek.”

Wat doe je nog meer, behalve muziek maken en kranten doorspitten?

„Wandelen. Vanuit mijn huis loop ik zo het bos in, langs de prachtig, glooiende velden, naar Beek. Daar zit ik op een terras, of ergens binnen, waar ik dan meestal te vinden ben aan de leestafel. Andere keren ga ik even langs bij een vriend of bekende.”

'Kranten lezen is een soort verslaving, al veertig jaar'

Besteed je veel tijd aan vrienden?

„Sinds een aantal van hen in het buitenland woont, reis ik heel wat af om ze te bezoeken. Portugal, Spanje, Zuid-Frankrijk, Noord-Italië en België niet te vergeten. Binnen Nederland reis ik ook best veel. Een vriend van me woont in Maastricht, een andere in Amsterdam. Jammer dat dit alles nu tijdelijk niet kan. Ik vind het prettig naar andere steden te gaan. Maar uit eten gaan in Nijmegen met vrienden doe ik ook graag.”

Heb je favoriete restaurants in Nijmegen?

„Moeilijk te zeggen, er zijn hier zo veel fijne plekken. Op alle niveaus kun je waanzinnig goed uit eten, van eetcafé tot chique restaurant. Nijmegen is echt een bourgondische stad. Maar nu even niet.”

Even geen films, theater, café of concert.

„Allemaal dingen die ik graag doe. In het najaar bezoek ik zelf vaak concerten. Hopelijk kan dat straks gewoon weer. Ik ga dan meestal naar optredens van bevriende artiesten, zoals Stef Bos, Daniël Lohues of Golden Earring, om er een paar te noemen. Het is goed te ervaren hoe het is als publiek naar een concert te gaan, want daar heb je anders geen weet van. Je moet opschieten, je auto parkeren, de garderobe zoeken voor je jas. Voordat je dan eindelijk zit, pfff. Als je de andere kant meemaakt, kun je daarop inspelen bij je eigen optredens.”

Marike Spee

Opa bleek een veteraan van de Grebbeberg

De grootvader van de Nijmeegse journalist Stan van Pelt (41) praatte tijdens zijn leven nooit over wat hij meemaakte tijdens de Duitse inval, dit weekend exact 80 jaar geleden. Tijdens een maandenlange zoektocht wordt de puzzel langzaam compleet.

STAN VAN PELT

Rhenen, 13 mei 1940. Het Nederlandse leger staat op het punt de Slag om de Grebbeberg definitief te verliezen, na drie dagen van aanhoudende gevechten. Uiteindelijk laten meer dan 400 Nederlandse en 275 Duitse soldaten er het leven. In een ultieme poging de laatste verdedigingslinie intact te houden (de spoorkuil tussen stad en berg) wordt het Elfde grensbataljon naar voren gestuurd. De soldaten, die op 10 mei bij Nijmegen al oog in oog stonden met de Duitse vijand, zullen opnieuw voor hun leven moeten vechten.

Mijn opa, de dan 19-jarige Jacques van Pelt uit het Brabantse Dongen, is een van hen. Tenminste, dat blijkt na een speurtocht die langs archieven, fotoalbums en zelfs een voormalige vuilstort leidt. Mijn grootvader heeft namelijk bijna nooit gesproken over wat hij meemaakte.

Pas na een ingrijpende buikoperatie, een paar jaar voor zijn overlijden in 1993, komen er flarden naar boven, als mijn grootvader in het ziekenhuis ligt te ijlen. 'Hij zei dat hij in de stelling

gen lag en moest schieten op de Duitsers', vertelt mijn tante Els. Naderhand wilde opa het er niet meer over hebben. Naarmate de 80-jarige herdenking van de inval dichterbij komt, vragen mijn vader en ik zich steeds sterker af: wat heeft hij precies meegemaakt?

Identiteitsplaatje

Eind oktober 2019 sta ik met Hans Zeelen-Van Gemert in een verhoogd stukje bos net buiten Dongen, een voormalige vuilstort vlakbij het zwembad. Met een schepje in de hand wijst hij naar een hoopje herfstbladeren, vermengd met zand en beugeldopjes. „Dáár zag ik het liggen.” Op zoek naar oude kroonkurken van de voormalige Dongense brouwerij De Kroon was de Zeelen er op mijn opa's militaire identiteitsplaatje gestuit. Toen hij het schoonmaakte, las hij: Van Pelt, Jacobus A.M., 10-7-1920.

Dankzij mijn grootvaders geboortedatum komt hij in contact met mijn nichtje Sabrina, aan wie hij zijn vondst afgeeft. Zij zette ooit voor haar opleiding een familiestamboom online, waarin die datum ook voorkomt. Zeelen is blij dat het plaatje weer bij de familie terug is.

Het naamplaatje van Jacques van Pelt dat opdook bij een oude vuilstort in Dongen.

FOTO'S STAN VAN PELT

Mijn beeld van mijn opa heb ik flink bijgesteld

Het bataljon van Jacques van Pelt (man met bril, tweede van links). Foto onder: De trouwfoto van Jacques en Elisabeth.

„Dat doet mij meer deugd dan als ik een gouden ring zou vinden.”

Met het identificatieplaatje in de hand vraagt mijn oom Frans de militaire staat van dienst van mijn opa op bij Defensie. In mei 1940 blijkt Jacques ingedeeld te zijn bij 'Brigade B (1-11 GB)', valt te lezen in de legerdocumenten. Ook staat er: 'Uit krijgsgevangenschap vrij met groot verlof op 10 juni 1940.' Eindelijk concrete informatie, zwart op wit!

Ik duik de archieven in. Legeronderdeel 1-11 GB, de eerste compagnie van het zogeheten Elfde Grensbataljon, kom ik tegen in bestanden van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, waarvan er veel online staan op Grebbeberg.nl. Ook in de naoorlogse boekenreeks van de krijgsmacht *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II* vind ik veel informatie, en in regionale archieven. Daarnaast spreek ik met andere nabestaanden, en experts zoals oorlogskenner Lennert Savenije van de Radboud Universiteit.

Langzaam wordt de oorlogspuzzel compleet. Als de Duitsers in de ochtend van 10 mei ons land binnenvallen bij Groesbeek, ligt Jacques van Pelt aan het Maas-Waalkanaal bij Nijmegen, de meest oostelijke verdedigingslinie van ons land. Zijn compagniekapitein Theodorus Broers (50) komt meteen in actie en blaast de spoor- en autobridgen op. Met een harde knal breken ze doormidden het kanaal in.

Nog geen tien minuten later staan de soldaten van 1-11 GB oog in oog met tientallen Duitse motorrijders en pantserwagens. Na vuurgevechten die de hele dag duren, blijken hun stellingen niet te houden, omdat de Duitsers twee zuidelijker gelegen bruggen in de richting van Heumen veroveren. De Nederlanders trekken zich terug, richting de Betuwe.

Na nachtenlange marsen bereiken de troepen op de ochtend van 13 mei de westkant van de strategische, maar inmiddels bijna verloren Grebbeberg. Het grensbataljon krijgt meteen het bevel station Rhenen te heroveren. 'Majoor gaat u toch voorwaarts, Rhenen zelf is niet be-

zet door de vijand', krijgt de bataljonscommandant te horen van de legerstaf. Onderweg komen hen verschillende legeronderdelen in paniek tegemoet, op de vlucht geslagen door het aanhoudende Duitse artillerievuur.

Dat de situatie hopeloos lijkt, houdt de even ervaren als plichtsgetrouwe kapitein Boers niet tegen. Compagnie 1-11 GB doet wat haar opgedragen is. Met een knappe actie verjaagt ze de vijand uit het stationsgebouw. Het levert Boers later de Bronzen Leeuw op, een hoge militaire onderscheiding voor moedig gedrag. Mijn opa moet doodsangsten hebben uitgestaan, denk ik bij het lezen van de verslagen.

De tegenaanval mag niet baten. Beloofde versterking komt niet opdagen en mijn grootvader en zijn medesoldaten trekken zich terug op Fort Honswijk, bij Utrecht. Daar geven ze zich op 15 mei over, als Nederland capituleert. Te voet moeten de krijgsgevangenen naar Arnhem, en vervolgens per trein naar kamp Lückental, 50 kilometer onder Berlijn. In Oosterbeek stuurt mijn opa nog een kaart naar zijn verloofde, mijn oma Elisabeth. '16 mei '40. Nog gezond. Vele groeten van Jacques.'

Op vrije voeten

Vier lange weken later komen de Nederlandse dienstplichtigen weer vrij, op persoonlijk bevel van Hitler. Op 10 juni 1940 loopt Jacques van Pelt het poortje naast zijn ouderlijk huis eindelijk weer door. 'Ik wil het nooit, maar dan ook nooit hebben over wat ik mee heb gemaakt', zegt hij tegen zijn moeder en zus.

Het geeft voldoening dat na tachtig jaar de cirkel rond is. Toch heb ik niet alle antwoorden gevonden. Heeft mijn opa bijvoorbeeld Duitsers doodgeschoten? Is dat de reden dat hij altijd gezwegen heeft? Hoe is zijn identificatieplaatje op die vuilstort terechtgekomen? Mijn beeld van mijn opa heb ik flink bijgesteld. Van de kalende man uit mijn jeugd, zittend in zijn fauteuil met een vieux-cognac in de hand, werd hij een oorlogsveteraan die op zijn 19de al voor zijn leven vocht – en voor ons land.